

חיים פרמונט

"דרום אדום" – מחזור שירים למצו-סופרן, מקהלה ותזמורת בכורה עולמית

"בלי דעת"

השיר "בלי דעת" מאת אלי אליהו אמנם מתייחס לכאורה לאשר עבר עלינו עוד מלפני השבעה באוקטובר עשרים ושלוש, אבל רלבנטי גם לעובר עלינו בזמן מלחמת "חרבות ברזל" (ההחלטה בידי הקורא): אימי המלחמה, חוסר האונים של האוכלוסיה המופגזת באכזריות, והטראומה הנגרמת גם לילדים. ניתן גם לראות את השיר כמתייחס לסבל האנושי הנגרם בכל מלחמה, בכל התקופות והמקומות - ואולי גם לעובר על בני האדם בדרום ובצפון, וגם מעבר לגבול.

"אל חנון"

המשוררת קדיה מולודובסקי, אחת המשוררות המודרניסטיות הגדולות של ראשית המאה ה-20, כתבה את השיר "אל חנון" בשנת 1945 בניו יורק, לאחר שהתבררו ממדי השמדת יהדות אירופה. השיר הוא תפילה לאל הרחום שיפסיק לגבות מאתנו את המחיר של היותנו עם סגולה: היותנו אפר "המפוזר על פני שדות", משלמים בחייהם של "זקנים, צעירים וטף". זוהי גם קריאה לאל לבחור עם אחר מאחר ו"כבר אין לנו שום דם כדי להיות קרבן". השיר, שנכתב במקור בשפת יידיש, מולחן לסולנית, למקהלה ולתזמורת ומנסה לבטא את התחנה והמחאה כלפי "ששבת מכל מלאכתו". קדיה מולודובסקי, המוכרת בישראל דרך שיריה הרבים (כגון "פתחו את השער" ו"גלגולו של מעיל"), כתבה רק ביידיש ונפטרה בניו יורק בשנת 1975.

האסון האדיר שנחת עלינו, ברשעותו ובאכזריותו הבלתי נמדדת, עורר בציבור האמנים מגוון רחב של תגובות. שלוש תגובות נבחרו לייצג את יצירתו של פרמונט "דרום אדום".

"בארי"

בכל שנה עם בוא האביב, רבים מאתנו יורדים ל"דרום אדום" כדי לחזות בפריחה המרשימה של כלניות, נוריות ופרחים נוספים בנגב הצפוני ובאזורי עוטף עזה. לאחר אסון שמחת תורה בשביעי באוקטובר, כתבה המשוררת עדי בלכמן-סופר את השיר "בארי", המביע את הצער על כך שהשנה לא יהיה מי שיבוא לחזות בפריחה, וגם "לא יהיה פסטיבל" - כי "הפרחים המוגנים נקטפו כבר בסתיו". השיר מולחן כקניה לזמרת ולתזמורת ומנסה לבטא את הצער ואת השקט הזועק לאחר האסון.

"קדיש"

בשיר "קדיש", בחר המשורר אסף גור לבטא לא רק את הכאב והזוועה שבמעשי הרצח, אלא גם סוג של מחאה כלפי אלה שלא הגנו, חילצו, או מנעו את האסון - מהממשלה ועד אלוהים, אשר "שבת מכל מלאכתו" למרות הקריאות לעזרה. השיר מדגיש את אחד הפשעים הנוראים ביותר - חטיפת ורצח העוללים והוריהם, תוך שילוב פסוקים מתוך תפילת ה"קדיש" המסורתית המבטיחה ישועה שלא הגיעה. מילות השיר של גור הן תמצית הדרמה והזעקה.

בארי / עדי בלכמן-סופר

עוד מעט יגיע חורף
עננים בוכים ישקו את האדמה
ויצמיחו מרבדים אדומים.
תחילה תפרח הכלנית
ואף אחד לא יבוא לצפות ביופייה.

אחריה תפרח הנורית
ולא יתקיים פסטיבל
ולבסוף יפרח הפרג,
ושקט.
אין איש.

הפרחים המוגנים
נקטפו כבר בסתיו.

קדיש / אסף גור

יתגדל ויתקדש שמה רבא
ואף אחד לא בא
כמה אלפים קראו לו בשבת בבוקר
זעקו את שמו
התחננו בדמעות שרק יבוא
אבל הוא שבת מכל מלאכתו

שום אלוהים לא הגיע
ושום אלוהים לא הרגיע
רק השטן חגג בלי הפרעה
מפוז בין הקיבוצים למסיבת טבח

וכתבנו מוסיף ומדווח
בין לבין גם מתייפח
שיש תינוק שרוף
ויש תינוק חטוף
יש תינוק יתום

ויש תינוק בן יום
מטל מחבר בחבל הטבור לגופת אמו
ולא הספיק אפילו לגלות מה שמו
מה ירשם על המצבה הקטנטנה
עם תאריך אחד ללידה ולפטירה

כך נראה הקיבוץ אחר ביקור השטן
מחזיר את השידור לאולפן
עכשיו שקט יורים
יש גם שגורים
ואין ממשלה
ואין רחמים

ורק הצרחות והתמונות
לא יצאו לעולם מהראש
השביעי באוקטובר
אלפים עשרים ושלוש

בלי דעת / אלי אליהו

בלילה ההוא ראיתי את חיי עומדים מנגד
ואני הולך ונמלט.
כי הלב סובב בלי דעת, וגוף מגוף נשט.
בלילה ההוא ראיתי נפש חובטת בנפש
ומבט נכבש במבט,
וכל בית נטה על צדו, וכל אדם נבעת.
בלילה ההוא ראיתי שכנים רצים למקלט.
אב נשא את בתו הפעוטה על ידיו
(כפי שעשיתי אני שנים מעטות לפניו).
בלילה ההוא זעפו הפגזים
ומגדלים התגוללו בצער קומתם.
דם נגר מכל פצעי העיר, עצב ועפר.

אל חנון / קדיה מולודובסקי תרגום מאידיש: חיים פרמונט

אל חנון
בחר לך עם אחר
לעת - עתה.
עופים אנו מלמות וממות
ולא נותרה בנו תפלה
עם אחר בחר לך
לזה הזמן
אין בנו דם עוד
כדי להיות קרוב.

למדבר היה ביתנו
האדמה צרה מלהכיל את קברינו
אפסו הקינות בעבורנו
אפסו שירי מספד
מכל ספרינו.

אל חנון
קדש לך ארץ אחרת
הר אחר.
את כל השדות וכל אבן
כסינו בקדשה ובאפר
ובקנינו ובצעירינו.
ובעבור כל אות בעשרת דברותיך
שלמנו בעוללינו.

אל חנון
הרם גבות עיניך היוקדות
וראה את כל העמים
הענק להם את הנבואות
ואת הימים-נוראים -
מלותיך יאמרו בכל לשון.
כשתלמד אותם את הדרכים
הדרכים לעמידה בנסיון.

אל חנון
תן לנו בגדים פשוטים
בגדי רועים של צאן
בגדי כובסים או נפחים
עם קרנפים. פושטי-עורות,
וגם אפלו עוד פחות.

וחסד אחרון עשה עמנו
את שכנית הגאונות
הסר נא מאתנו.

תמונות הנרצחים ברעים, צילום: Jose HERNANDEZ Camera 51 / Shutterstock.com